

Tuju, tempo, diktsioon!

Tiiu Levald

Frederick Loewe' muusikali „MINU VEETLEV LEEDI” esietendused Estonias 3. IV ja 4. IV.

„Tuju, tempo, diktsiooni!” – see Ants Lauteri legendaarseks saanud kreedo sobib kindlasti iseloomustama Estonia lavalaudadele ilmunud Frederick Loewe' muusikali „Minu veetlev leedi”. Lavastus on Endrik Kergel klassikaline, võltside kaasajastamisteta. Bernard Shaw „Pygmalioni” aines on iseenesest igihaljas ja keele ilu säilitamine selle kaunis ning selges häälduses ülimalt tänapäevane ja aktuaalne teema, mis näpuganaitamist ei vaja.

Lavapilt on Liina Keevallikul nii armsalt tuttavlik meenutamaks tüüpilist Londoni tänavapilti, interjöörid nappide vihjetega ehtinglaslikud ja Liina Pihlaku kostüümid pilkupüüdvad, toetavad karakterit ja situatsiooni: lihtrahval vaesusest hoolimata lopsakas kirevus ning Eliza kauniit glamuursed ja maitsekad kleidid. Nii Ascoti hipodroomi kui Transilvaania saatkonna pildis on leitud rahaka kõrgklassi uhkedalvalt väljakutsuva jõukuse demonratsiooni ja särtsaka värvigamma hea kooslus.

Kaks koosseisu – üks draama-, teine ooperilavalt

Seekord õnnestus mul näha kahte koosseisu: 3. ja 4. IV. Ei hakka vaagima, milline koosseisudest oli parem, see oleks kohatu ja mõttetu. Esimesel õhtul olid ülekaalus tugevad tegijad draamalavadel, teisel ooperi- ja ooperilavalt. Seega esimestel privilegeritus sõnavaldamises, teistel laulmises. Esimesel õhtul oli dirigent Erki Pehk, teisel Mihhail Gerts – mõlemad noored ja temperamentsed. Esimesel õhtul hoiti hoolsalt nobedaid temposid, teisel võimaldasid lauljast tegijad väljapeetumaid temposid ja meloodiate suuremat väljajoonistamist.

Esimesel õhtul nautisin Eliza (Hele Kõre) ja Higgins (Ralvo E. Tamm) võrdväärset duelli. See tihe repliikide teineteisele pillutamine oli nagu pingpongi – kes keda? Hele Kõre on noorusele vaatamata äärmise sugestiivsuse valdaja, ta suudab võtta oma „hõlma” ka selise suure saali nagu Estonia. Ilmselt on tal ka looduse poolt antud äärmist sitkust: mängida samaaegselt „Minu veetleva leedi” peaproovi-dega Linnateatris Tammsaare Karinit, mis on kindlasti üks viimaste aastate tähelepanuväärsemaid rollisooritusi mele lavadel, on omaette kunsttükki. Tema kena, sillerdava häälega esitatud laulud mõjusid soojade ja loomulikkena,

Kaks Elizat (Hele Kõre ja Janne Ševtšenko) ja kolonel Pickering (Priit Volmer).

HARRI ROSPU

kuid teades tema vokaalsete eelduste tagavarasid, võib vaid loota, et tal jätkub soovi oma oskusi selles vallas arendada samale tasemele, milliseni ta on jõudnud sõna valdamises. Rääkimata näitlejameisterlikkusest.

Teisel õhtul käis duell Janne Ševtšenko (Eliza) ja Rene Soomil (Higgins) vahel. Ka see oli äärmiselt muljetavaldav: siin oli särsu ja särinat mõnes mõttes rohkemgi, sest mõlemad on väga head mitte ainult lauljate, vaid ka näitlejatena ning diktsioonis võis vaid mõningaid lauselõppude kadusid täheldada. Ševtšenkot on loodus õnnistanud peale kauni ja lopsaka lauluhääle ka kauni välimusega ning tema Elizat kujunes finaaliiks särava mõistuse ja kindla selgrooga leedi. Rene Soomil on veel üks väärt omadus – ta oskab oma kõnehääles säilitada temale ainuomase värviga baritoni. Seda oskust pole just paljudel.

Kõrvalepõige ajalukku

Ja siinkohal tahan teha ühe dispuuti ärgitava kõrvalepõike, kuna mäletan väga selgelt 1963. aasta Voldemar Panso lavastust (olin noorukese koorilauljana üks Ascoti hipodroomi snoo-bidest), kui peaosas olid Linda Rummo ja Silvia Urb ning jälginis ahne imetlusega laval toimuvat. Linda Rummo oli täis äärmist aukartust ja hirmu selle rolli vokaalpartii ees – ja ometi õnnestus ta suure töö tulemusena panna oma õrnike lauluhääl kanduma Estonia lavalt saali. Ilma mikrofonideta, kuna sel ajal ei tulnud

kõne allagi, et draamateatriks ehitatud laval kasutataks abivahendeid.

Kuna olen näinud vist pea kõiki Linnahallis ja meil mujalgi etendatud muusikale, siis olen teadlik selle žanri helitehnikalistest probleemidest. Kuid Estonia lava ja saali distants pole ju muutunud selle maja loomisest saadik nii kardinaalselt, et lauljakoollitusega inimestel (nagu kogu teise õhtu tegelaskond oli) peaks mikrofon võõrkehana küljes olema. Mikrofon moonutab hääle looduslikku värvi ja sageli nivelleerib tämbreid.

Ei salga, et läksin etendusele teatud pelgusega: kas Raivo E. Tamm ja Madis Milling suudavad olla vabad oma nii pikaajalisest seriaalide imidžist, kuid kartus osutus asjatuks. Tammel on üllatavalt jõuline, mahukas ja värviküllane kõnehääl, millega sooritati kogu see Higgins'i tiraadide kõnekas kaskaad. Ei tekkinud korrakski soovi kuulda enam laululisust ja näitleja hea rütmitunne hoidis kõike heas pinges. Ja muidugi eriti šarmanthe on tema koomika, mis ei mõjunud kuskil vägisi naerutamisena. Meenus Endel Pärn selles rollis, kes enda sõnutsi valdas hääleulatuses vaid nelja tooni, ja ometi olid tal kõik varjundid perfektselt paigas. Tema Higgins oli vahest isegi liigsel reserveeritud ja selle rolli jaoks istus frakk tema seljas liiga hästi – missis Higgins'i märkus poja ebasobiva riietuse kohta ei pidanud tema puhul lihtsalt paika!

Ka Millingu Alfred Doolittle oli koloriitne, omanäoline, kõlavahäälselt lauldud ja üllatavalt hea liikumisega. Samas rollis Mart Laur

diktsioon!

Kaks Elizat (Hele Kõre ja Janne Ševtšenko) ja kolonel Pickering (Priit Volmer).

HARRI ROSPU

kuid teades tema vokaalsete eelduste tagavaarsid, võib vaid loota, et tal jätkub soovi oma oskusi selles vallas arendada samale tasemele, milliseni ta on jõudnud sõna valdamises. Rääkimata näitlejameisterlikkusest.

Teisel õhtul käis duell **Janne Ševtšenko** (Eliza) ja **Rene Soomi** (Higgins) vahel. Ka see oli äärmiselt muljetavaldav: siin oli särtsu ja särinat mõnes mõttes rohkemgi, sest mõlemad on väga head mitte ainult lauljate, vaid ka näitlejatena ning diktsioonis võis vaid mõningaid lauselõppude kadusid täheldada. Ševtšenkot on loodus õnnistanud peale kauni ja lopsaka lauluhääle ka kauni välimusega ning tema Elizast kujunes finaalsiks särava mõistuse ja kindla selgrooga leedi. Rene Soomil on veel üks väärt omadus – ta oskab oma kõnehääles säilitada temale ainuomase värviga baritoni. Seda oskust pole just paljudel.

Kõrvalepõige ajalukku

Ja siinkohal tahan teha ühe dispuuti ärgitava kõrvalepõike, kuna mäletan väga selgelt 1963. aasta Voldemar Panso lavastust (olin nooruke koorilauljana üks Ascoti hipodroomi snoodibidest), kui peaosas olid Linda Rummo ja Silvia Urb ning jälgisin ahne imetlusega laval toimuvat. Linda Rummo oli täis äärmist aukartust ja hirmu selle rolli vokaalpartii ees – ja ometi õnnestus ta suure töö tulemusena panna oma õrnike lauluhääli kanduma Estonia lavalt saali. Ilma mikrofonideta, kuna sel ajal ei tulnud

kõne allagi, et draamateatriks ehitatud laval kasutatakse abivahendeid.

Kuna olen näinud vist pea kõiki Linnahallis ja meil mujalgi etendatud muusikale, siis olen teadlik selle žanri helitehnoloogilistest probleemidest. Kuid Estonia lava ja saali distants pole ju muutunud selle maja loomisest saadik nii kardinaalselt, et lauljakoolitusega inimestel (nagu kogu teise õhtu tegelaskond oli) peaks mikrofon võõrkehana küljes olema. Mikrofon moonutab hääle looduslikku värvi ja sageli nivelleerib tämbreid.

Ei salga, et läksin etendusele teatud pelgusega: kas Raivo E. Tamm ja **Madis Milling** suudavad olla vabad oma nii pikaajalisest seriaalide imidžist, kuid kartus osutus asjatuks. Tammel on üllatavalt jõuline, mahukas ja värviküllane kõnehääli, millega sooritati kogu see Higgins'i tiraadide kõnekas kaskaad. Ei teki korraki soovi kuulda enam laululisust ja näitleja hea rütmitunne hoidis kõike heas pinges. Ja muldugi eriti šarmantne on tema koomika, mis ei mõjunud kuskil vägisi naerutamisena. Meenus Endel Pärn selles rollis, kes enda sõnutsi valdas hääleulatuses vaid nelja tooni, ja ometi olid tal kõik varjundid perfektselt paigas. Tema Higgins oli vahest isegi liigselt reserveeritud ja selle rolli jaoks istus frakk tema seljas liiga hästi – missis Higgins'i märkus poja ebasobiva riietuse kohta ei pidanud tema puhul lihtsalt paika!

Ka Millingu Alfred Doolittle oli koloriitne, omanäoline, kõlavahäälselt lauldud ja üllatavalt hea liikumisega. Samas rollis **Mart Laur**

ilmselt lausa suples tüübi loomisel: mahlane napsivendade tertsett oli tema superbassi vundamendiga värvikalt joviaalne, tema „parima moralisti“ (Higgins'i määrang) kõneosavus ja diktsiooni selgus lausa jahmatavad ja midugi oli lust näha, kuidas üks suur ja kavalust täis näoga mehemürakas nii kergejalgse tantsu vihtus! Siinjuures ongi paslik (Eliza kõnepruugist!) ära märkida kogu tantsulisuse lustakas ja sealjuures ülepunnimata joonis. Endrik Kerge on ühes usutluses maininud, et kui tahetakse kangesti nalja tegema hakata, siis ei pruugi see sugugi naljakalt välja kukkuda. Koor vihtus mõnuga tantsida, nii et tolmupilved püsti, ja siit ka ülimalt tasakaalustav rütmikus kogu etenduse ülesehituses.

Pikad kõnedialoogid olid hea pulsitunnetusega. Nauding oli jälgida **Helgi Sallo** ülima meisterlikkusega välja voolitud mrs Piersi karakterit – tema kõnemaneeer, sõna „sir“ sajas varjundis intoneerimine tekitas publikus mõnusalt vabastavaid naerupahvakuid. Kui harva kohtab viimasel ajal nii maitsekat huumorimängu!

Erinevad kolonel Pickeringid ja mrs Higginsid

Ootuspäraselt oli **Priit Volmeri** kolonel Pickering absoluutne sekundeerija draamanäitlejate koosseisule. Laulda on ju sellel rollil vaid üks sutsuke, kus sai kuulda Volmeri kaunist hääli, kuid vaimustav on selle noore inimese karakteri voolimise- oskus ja sõna selgus ning lavaline tempo- ja rütmitaju. Ja peab ekstra ära märkima tema kaunist rühti ja frakikandmise oskust – selles osas on viimastel aegadel lavapildis nii sageli puudujääkel Volmeri puhul oli igati usutav Eliza väide, et kaunite kommete omandamisel Higgins'i majas päästis teda vaid koloneli olemasolu. **Väino Puura** kolonel Pickering on ilmselt küpsemisjärgus – teksti selgus vajaks veel lihvimist.

Väga erinevad olid kahe koosseisu mrs Higginsid. **Riina Airene** oli äärmiselt majesteetlik, seltskondliku positsiooniga suverään, kes läheb elegantselt üle oma poja nn sobimatu käitumise prohmakatest ja taipab naiseliku vaistuga kohe, et Eliza on nüüd see naine, kes lõpuks taltsutab tema isepäise professorist poja. **Tiiu Laur** mõjub väga intelligentse kõrgklassi leedina, kuid temast kiirgas küllaltki palju ujedust ja sedasama impulsiivsuse alget, mis tema pojas kohati lausa pursetena välja löi (Rene Soomi Higgins).

Lõpetuseks tahan öelda, et suur rõõm oli taas kohtuda ühe kaunima muusikaliga muusikalide seast ja veelgi suurem rõõm, et see sisaldas endas nii palju kordaläinut.